

MM. Jeff Engelen, Dan Hardy, Fred Keup, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic (par Mme Djuna Bernard), Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;

MM. Sven (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

4. 8390 – Projet de loi portant approbation de l'Accord entre le Gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg et le Gouvernement du Royaume de Belgique relatif aux échanges d'informations en cas d'incident ou d'accident pouvant avoir des conséquences radiologiques, fait à Bruxelles, le 29 mars 2023

Mir kommen dann elo zum Projet de loi 8390, dem Ëmsetze vum engem Accord tëscht Lëtzebuerg an der Belsch iwwert den Informationsaustausch am Fall vum engem Tëschefall, dee radiologesch Follge kéint hunn. D'Riedezäit ass hei nom Basismodell festgeluecht, an zwar huet de Rapporteur 10 Minuten, all Fraktioun an all Sensibilitéit huet 5 Minuten, d'Regierung huet 10 Minuten. Et si schonn ageschriwwen: den Här Laurent Zeimet, den Här Yves Cruchten, den Här Fred Keup, d'Madamm Sam Tanson, den Här David Wagner. An d'Wuert huet elo de Rapporteur vum Projet de loi, den honorabelen Här Gusty Graas. Här Graas, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission des Affaires étrangères et européennes, de la Coopération, du Commerce extérieur et à la Grande Région

M. Gusty Graas (DP), rapporteur | Merci, Här President. D'Atomenergie, dat brauch een hei net ze widerhuelen, déi ass jo immens kontroverséiert. Et gëtt vill Unhänger, et gëtt och vill Géigner. Bei engem Accident ginn natierlech d'Risiko vum där Energieproduktioun besonnesch bemierkbar. Ech erënneren un dëser Plaz un e puer Super-GAUen: Harrisburg 1979, da virun allem Tschernobyl 1986 oder Fukushima 2011. Bei Tschernobyl waren iwwregens méi wéi fënneg Tonne radioaktiv Brennstoff an d'Atmosphär komm. En anere grouse Problem vum der Atomenergie ass natierlech och de Stockage vu Residuen.

Och mir hätte jo bal en Atomkraftwierk hei op Remersche kritt. Dat war am Ufank vum de 1970er-Joren. 1973 haten d'Planungen ugefaang. Du war deemools e memorabele Kongress vum der Sozialistescher Aarbechterpartei an do gouf mat enger knapper Majoritéit fir e Moratorium gestëmmt. Dat hat awer seng Konsequenzen, well den deemolegen Energieminister, de Josy Barthel – dee war awer net an der LSAP –, huet dunn an der Chamber den 20. Juni 1978 ugekënnegt, dass dat Atomkraftwierk zu Remerschen dann net géng gebaut ginn. Haut huet Lëtzebuerg eng aner Positioun. Haut ass Lëtzebuerg géint d'Notze vum der Nuklearenergie.

Wat wichteg ass, ass natierlech, dass bei engem Accident dann direkt ka reagéiert ginn. Informatiounen mussen da ganz séier fléissen. Ech mengen, déi, déi sech nach kënnen drun erënneren, 1986, de Super-GAU vum Tschernobyl – wann ech esou duerch d'Reien hei kucken, wäert deen een oder aneren dat nach bestëmmt an Erënnerung hunn; ech gehéieren och ze deenen –, dat war ganz dramatesch. Déi éischt

Deeg ass et am Fong och praktesch duergestallt ginn, wéi wann dat en harmlosen Tëschefall gewiescht wär. D'Konsequenze si mer duerno awer, wéi gesot, gewuer ginn.

Duerfir ass an deem selwechte Joer och reagéiert ginn, an et ass eng Konventioun ënnerschriwwen ginn, dass am Fong sollen am Fall vum engem Tëschefall direkt Matdeelungen tëschent de Länner echagéiert ginn. Dat gëllt iwwregens net nëmme fir d'Atomzentralen, dat gëllt och fir den Transport vum radioaktive Material respektiv och fir de Stockage. An hei falen och d'Radioisotopen drënner.

Dës Konventioun ass de 27. Oktober 1986 a Kraaft getrueden. Den Artikel 9 vun där Konventioun gesäit och bilateral a multilateral Ofkommense vir. Haut sinn eng ganz Rei där Ofkommessen a Kraaft, déi vun der EU respektiv der Agence internationale de l'énergie atomique ausgeschafft goufen.

Um europäesche Plang ass entre-temps och den ECURIE a Kraaft getrueden, dat ass den European Community Urgent Radiological Information Exchange; dee gouf getest vum 1996 bis 1999. Et ass awer du festgestallt ginn, dass deen Informatiounssystem net performant ass, dass en awer eng Iddi ze lues ass.

An do koum eeben och, wéi gesot, d'Recommandatioun, dass och sougenannte multilateral respektiv bilateral Ofkommessen tëschent deenen eenzele Länner sollen ausgeschafft ginn. Eis Divisioun vum der Radioprotektioun aus der Santé hëlt iwwregens zweemol am Joer u Reunione mat anere Memberstaaten deel. Do gëtt dann de Bilan iwwer vergaangen Aktivitéite gemaach respektiv ginn och nei Aktivitéite geplangt.

Ech mengen, eist Land – dat ass bekannt – ass direkt ëmgi vum zwou Atomzentralen. Déi éischt ass Cattenom; ganz, ganz no, e puer Kilometer Loftlinn nëmme vum der Lëtzeburger Grenz ewech. An déi, déi an der Géigend wunnen, déi wëssen, wat dat heescht, wa se moies opsti respektiv virun d'Dier ginn a se gesinn dann déi Champignonen do iwwert deene véier Tiern. Dat ass net ëmmer e flott Bild, kann ech Iech soen. An da gëtt et awer och nach Tihange an der Belsch. Dat ass ongeféier 80 Kilometer Loftlinn vum hei ewech. Besonnesch zu Cattenom kënnt et jo – a koum et och – reegelméisseg zu Stéierfäll, quitte dass mer dobäi direkt informéiert ginn.

Ech wëll och drun erënneren, dass d'Chamber hei schonn oft iwwer Cattenom diskutéiert huet. Ech wëll och drun erënneren, dass mer mat Frankräich schonn esou en Ofkommense iwwert den Austausch vum Informatiounen 1983 ënnerschriwwen hunn.

Mat der Belsch war dat den 28. Abrëll 2004 zu Äischen de Fall. Lëtzebuerg huet et ratifizéiert duerch d'Gesetz vum 27. Abrëll 2006, mee eis Frënn aus der Belsch hunn et bis haut net gemaach. Si hunn et net ëmgasat. Duerfir ass dann en neien Accord ausgeschafft ginn an och ënnerschriwwen ginn, deen datéiert vum 29. März 2023. En ass zu Bréissel gemaach ginn. Do sinn 13 Artikelen dran. An der Substanz ass et also gréisstendeels dee selwechten Accord wéi dee vum 2004, mat Ausnam, wat et e puer Attributiounen vu Lëtzeburger Ministeren ubelaangt.

Deen Accord hei ersetzt natierlech net déi aner europäesch international Ofkommessen, mee e komplettéiert se.

Den Artikel 2 – wéi gesot, ech ginn op e puer Artikelen hei an –, deen definéiert déi Autoritéiten, déi kompetent si fir d'Ausféierung vum dësem Accord. Dat ass op der Lëtzeburger Säit de CGDIS, den Hautkommissariat pour la protection nationale an d'Direktioun vum der Santé aus dem Gesondheitsministère. Déi Autoritéiten kënnen u sech och spezifesch Konventiounen mat

dem belsche Centre de crise national ausschaffen, wéi den Accord u sech soll an der Praxis ëmgasat ginn.

Dann, den Artikel 5, dee seet, dass den Informatiounssystem muss reegelméisseg iwwerpréift ginn, mindestens eemol d'Joer. Den Artikel 9 hält fest, dass, wann en Accident geschitt, dann awer e Korrespondent aus engem anere Land kann op d'Plaz goen, fir sech do selwer e Bild ze maachen.

Deen Accord hei trëtt a Kraaft, wa béid Parteie matdeelen, dass déi intern Konditiounen erfëllt sinn. En ass fir fënneg Joer gutt an e kann och duerno duerch „tacite reconduction“ fir déi selwecht Dauer verlängert ginn.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, den 3. Juni 2024 ass de Projet de loi hei vum Ausseminister deposéiert ginn. Den 21. Oktober ass en an der Kommissioun virgestallt ginn an an der Persoun vum President vun der Kommissioun ass och de Rapporteur designéiert ginn.

Den Avis vum Conseil d'État, deen datéiert vum 24. Juli 2024 (veuillez lire: vum 12. Juli 2024). Et war keng Objektioun dran, en huet awer drop opmierksam gemaach, dass déi festgehalen spezifesch Konventiounen op Basis vum Artikel 3 hei net nach eng Kéier vum eis musse votéiert ginn, mee se mussen awer am Journal officiel publiéiert ginn, dat geméiss dem Artikel 46 vum eiser Constitutioun.

Den Avis vum der Chambre du Commerce war vum 17. Juli. Déi war och mam Projet d'accord.

Den 2. Dezember ass de Projet da vun der Kommissioun unanime akzeptéiert ginn.

Ech géif Iech dann och bieden, mengem Projet hei zouestëmme, a bréngen och gläichzäiteg den Accord vum der DP-Fraktioun. Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Graas, fir Äre schréfftlechen a fir Äre mündlechen Rapport.

Den éischten ageschriwwene Riedner ass den Här Laurent Zeimet. Här Zeimet.

Discussion générale

M. Laurent Zeimet (CSV) | Merci, Här President. De President-Rapporteur huet wéi gewinnt de Projet gutt resüméiert an erklärt, en huet dat och historesch an de Kontext gesat an en huet och d'Prozedur richteg erëmginn, soudatt mir mat vollstem Vertrauen eisen Accord kënnen zu dësem Projet de loi ginn.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Zeimet. Här Cruchten.

M. Yves Cruchten (LSAP) | Merci, Här President. Och ech kann den Accord vum der LSAP ginn.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Cruchten. Här Keup.

M. Fred Keup (ADR) | Och mir als Fraktioun ginn eisen Accord. Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Keup. D'Madamm Tanson.

Mme Sam Tanson (déi gréng) | Jo, merci dem Rapporteur fir de Rapport, dee mech effektiv ganz interesséiert huet. An ech war ganz frou ze héieren, dass d'Positioun vum der Regierung och weiderhin eng géint d'Atomenergie wär. Dat ass natierlech eppes, wat mer ganz genau wäerte kucken. Do gouf et jo och rezent nach Diskussiounen par rapport zu Votte vum der Lëtzeburger Regierung op europäeschem Niveau. Duerfir jiddwerfalls merci fir dat kloert Bekenntnis vum Ärer Säit.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Tanson. Här Wagner.

M. David Wagner (déi Lénk) | Jo, merci, Här Präsident. Mir ginn och eisen Accord.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Wagner.

Dann hätt d'Regierung d'Wuert.

Prise de position du Gouvernement

M. Xavier Bettel, Ministre des Affaires étrangères et du Commerce extérieur | Ech wollt just, Här Präsident, hei och der Madamm Lenert an der Madamm Bofferding Merci soen, well si sinn déi, déi mat eis deemools zu Bréissel mat der belscher Regierung – dat war deemools d'Madamm Verlinden – och deen doten Accord fonnt hunn. An ech si frou iwwert déi breet Zoustëmmung hei. Mee et soll een och deene Kolleege, déi deemools dru geschafft hunn, Merci soen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Vizepresmier. Domat wär d'Diskussioun dann ofgeschloss.

Mir géingen zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 8390 kommen. Den Text steet am Document parlementaire 8390³.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8390 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmen fänkt elo un. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. De Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 60 Jo-Stëmmen, keng Nee-Stëmm, keng Abstentioun. Dëse Projet ass also mat 60 Jo-Stëmmen ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp (par M. Laurent Mosar), MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Charles Weiler, Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering (par M. André Bauler), Fernand Etgen, Patrick Goldschmidt (par Mme Barbara Agostino), Gusty Graas, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Fernand Etgen) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz (par M. Mars Di Bartolomeo), Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel (par M. Yves Cruchten), Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Jeff Engelen, Dan Hardy, Fred Keup, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber hei och d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

5. 8392 – Projet de loi portant approbation de l'Accord sur le statut des missions et des représentants d'États tiers auprès

de l'Organisation du Traité de l'Atlantique Nord, fait à Bruxelles, le 14 septembre 1994

Als nächste Punkt um Ordre du jour kënnt de Projet de loi 8392, d'Emsetzung vun engem Accord iwwert d'Statute vun de Missiounen a vun de Verrieder vun Drëttlännerstaate bei der NATO. Ech erënnere Iech drun, datt et hei e Riedemodell „avec rapport et sans débat“ ass. De Rapporteur huet also 5 Minuten, d'Regierung, wa se wëllt, 5 Minuten. An et ass dem Här Graas säin Dag haut, dofir huet hien elo direkt d'Wuert.

Rapport de la Commission des Affaires étrangères et européennes, de la Coopération, du Commerce extérieur et à la Grande Région

M. Gusty Graas (DP), rapporteur | Merci. Vläch, well et mäin Dag ass, ass dat hei e ganz speziell Gesetz. Hei geet et nämlech ëm e Gesetz, wat elo 30 Joer an engem Tirang louch. 30 Joer hat kee gemierkt, datt dat Gesetz eng Kéier iergendwéi deposéiert ginn ass. An eng gutt Séil wäert dat dann elo iergendwéi aus dem Tirang erausgeholl hunn. Jiddefalls si mer drop opmierksam gemaach ginn, datt mer do nach eppes hei zu Lëtzebuerg nozehuelen hunn. An zwar, wéi gesot, geet deen Accord ëm de Statut an d'Missioun vu Representante vun Drëttstaate bei der NATO. An dee gouf, wéi gesot, de 14. September 1994 ënnerschriwwen.

An dunn ass et elo awer ganz séier gaang. An zwar ass de Projet de loi dann de leschte 5. Juni elo mol endlech dann och richteg deposéiert ginn. A mir hunn eis deem och ganz séier an der Kommissioun ugeholl. Den 21. Oktober ass e presentéiert ginn. De President vun der Kommissioun gouf Rapporteur. An de Rapport ass den 2. Dezember ugeholl ginn.

Dee Projet de loi hei baséiert op engem Conseil de l'Atlantique Nord vum 7. an 8. November 1991 zu Roum. An d'Staats- an d'Regierungschefen haten dunn decidéiert, e Conseil de coopération nord-atlantique ze schafen. Dee Conseil huet och eng Deklaratioun iwwer Dialog, Partenariat a Kooperatioun den 20. Dezember 1991 gemaach. Den 10. Januar 1994 hunn dunn zu Bréissel d'Regierungs- an d'Staatschefen eng Invitatioun fir e Partenariat fir de Friden erausginn.

Et geet also hei ëm de Statut an d'Missioun vun Drëttstaate bei der NATO, virun allem deene Staaten, déi mat der NATO am Partenariat fir de Friden sinn, awer och Länner, déi duerch de Conseil de l'Atlantique Nord op eng Missioun invitéiert ginn.

Deen Accord hei huet u sech zwee Aspekter. Deen éischten ass de Gaaschtstaat: Dee gëtt der Missioun an dem Personal vun deene betraffene Länner Immunitéit a Privileegie wéi dem diplomatesche Personal. Zweetens: Den Accord gëtt och Missiounen an hirem Personal um Territoire vum Siège vun der NATO, dee jo bekanntlecherweis zu Bréissel an der Belsch ass, déi selwecht Immunitéiten a Privileegie wéi deenen aus Drëttstaate mat temporäre Missiounen. Et geet also hei net drëms, einfach nëmme Privileegien auszedelen, mee et geet drëms, d'Effikassitéit an der Zesummenaarbecht ze verbesseren.

Et ass awer interessant, wann ee mol eng Kéier all déi Länner oplëscht, déi an deem Partenariat do mat dra si fir de Friden: Armenien, Éisträich, Aserbaidjan, Bosnien-Herzegowina, Georgien, Irland, Kasachstan, Kirgisistan, Malta, Moldawien, Serbien, d'Schwäiz, Tadjikistan, Turkmenistan, Usbekistan an d'Ukrain. An et dierft wuel keen heibannen iwwerraschen, datt Russland a Belarus de Moment suspendéiert sinn.

Mat Ausnam vu Lëtzebuerg, Griichenland an Island hate scho 27 Länner deen Accord ratifizéiert. D'Ursaach,

firwat datt mir en haut ratifizéieren, hunn ech Iech am Ufank erkläert. Den Accord ass allerdéngs schonn zënter dem 28. Mäerz 1997 a Kraaft, well schonn zwee Länner en dunn ënnerschriwwen haten. Finnland a Schweden hunn en natierlech bis elo nach net ënnerschriwwen. Dir wësst, datt déi Länner der NATO réischt bäigetruede sinn, Finnland de 4. Abrëll 2023 a Schweden de 7. Mäerz 2024. Deen Accord hei kann allerdéngs och denoncéiert ginn. Dat trëtt ee Joer no der Receptioun vun der Denonciatioun a Kraaft.

Nach ganz kuerz zu deem, wat an der Kommissioun lass war: Den Avis vum Conseil d'État ass vum 24. September. Deen hat näischt um Text auszesetzen.

Och an dem Avis vun der Chambre de Commerce hat d'Kommissioun keen Awand virfonnt. Dee war vum 29. August.

Voilà, dat war et schonn. An ech bréngen den Accord vun der DP-Fraktioun. Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Graas, fir dee schréfflechen a mëndleche Rapport.

D'Regierung hätt d'Wuert, wa se et géing wëllen.

(Négation)

Ech gesinn, dat ass net de Fall.

Da wär domat d'Diskussioun zu dësem Projet de loi ofgeschloss a mir géingen zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 8392 kommen. Den Text steet am Document parlementaire 8392³.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8392 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmen fänkt elo un. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. Ok, ech schléissen de Vott of.

D'Resultat vum Vott ass: 58 Jo-Stëmmen, keng Nee-Stëmm an 2 Abstentiounen. Dëse Projet de loi ass also ugeholl mat 58 Jo-Stëmmen bei 2 Abstentiounen.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp (par Mme Nathalie Morgenthaler), MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Charles Weiler, Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Fernand Etgen, Patrick Goldschmidt (par M. André Bauler), Gusty Graas, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Fernand Etgen) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz (par Mme Claire Delcourt), Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel (par M. Yves Cruchten), Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Jeff Engelen, Dan Hardy, Fred Keup, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen.

Se sont abstenus : MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.